

Kantoraippasammal

Vedtrappmossa

Crossocalyx hellerianus (*Anastrophyllum hellerianum*)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Kantoraippasammal on pieni, alle yhden senttimetrin korkuinen maksasammal. Sen tunnistaa helposti pystyistä ka-pealehtisistä versoista, joiden päässä on ryväs tumman viininpunaisia itujuväsia. Kantoraippasammalen kaksiliuskaiset, teräväkärkiset, kouruiset lehdet ovat pienet ja jossain määrin yhteen painautuneet. Itujuväsettömät versot kasvavat alustan myötäisesti ja ovat vaikeammin tunnistettavissa. Itujuväsia esiintyy kuitenkin lähes aina.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kantoraippasammal kasvaa tavallisesti kaarnattomilla, pinaltaan pehmenneillä lahoilla havumaapuilla, nimestään huolimatta vain harvoin kannoilla. Kasvualustana on usein järeä lahorunko. Sammal suosii vanhoja, varjoisia kangasmetsiä ja korpia, joissa on lahopuuatsumo. Kantoraippasammalta tavataan paikoitellen etelärannikolta Metsä-Lappiin asti, mutta se on suuressa osassa maata harvinainen.

Nykytila ja uhkatekijät

Kantoraippasammalen elinympäristöt ovat taantuneet voimakkaasti luonnontilaisten ja lahopuuta sisältävien metsien vähentymisen takia. Lajia tavataan monella vanhan metsän suojelualueella, mutta etenkin Etelä-Suomessa lajin kanta on pirstoutunut pahoin. Yli puolet tunnetuista esiintymistä on suojelematta.

Hoitosuositukset

Kantoraippasammalen kasvupaikkojen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat maapuut ja niitä ympäröivä suojapuusto tulisi säilyttää. Lajin leviäminen uusille kasvualustaksi soveltuville rungoille edellyttää paitsi uusien maapuiden syntymistä, myös sopivien varjoisten ja pienilmastoltaan jokseenkin kosteiden metsien verkostoa. Lajin säilymisen turvaavat parhaiten riittävän laajat luonnontilaiset metsäalueet. Pienialaisissa kohteissa lajille suotuisa pienilmasto voi säilyä lähinnä puronotkelmissa ja suojaissa kallioalusmet-sissä. Osa kasvupaikoista on metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (pienvesien välittömät lähiympäristöt ja rehevät korvet, mikäli niissä esiintyy järeää lahopuuta), joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Monet lajin esiintymispaikoista soveltuvat METSO-ohjelman kohteiksi (erityisesti runsaslaho-puustoiset kangasmetsät). Lajin kasvupaikoilla lahopuun määrää voidaan lisätä luonnonhoitoinä, mutta niin että kostea pienilmasto säilyy.

Lähteet

- Nitare, J. (toim.) 2000. Signalarten – indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönkö-ping. 384 s.
- Söderström, L. 1984. Faktablad: Anastrophyllum hellerianum – vedtrappmossa (Rev. Weibull, H. 1997). Teoksessa: Halling-bäck, T. (red.). 1998. Rödlistade mossor i Sverige - Artfakta. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. 328 s.

Kuva: Johanna Hallman